

Geneven I sopimus

Johdanto

[Humanitaarinen oikeus](#)

[Finlex](#)

Geneven sopimus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta 12 päivänä elokuuta 1949.

Allekirjoittaneet niiden hallitusten täysivaltaiset edustajat, jotka ovat olleet edustettuina Genevessä 21 päivästä huhtikuuta 12 päivään elokuuta 1949 kokoontuneessa, maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta Genevessä 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehdyn sopimuksen tarkistamista varten kutsutussa diplomaattisessa konferenssissa, ovat sopineet seuraavasti:

I luku.

Yleiset määräykset.

1 artikla.

Sopimuksen noudattaminen.

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudattamaan tätä sopimusta ja saattamaan sen noudatetuksi kaikissa olosuhteissa.

2 artikla.

Sopimuksen soveltaminen.

Tätä sopimusta on, mikäli kysymys ei ole rauhan aikana voimaan tulevista määräyksistä, sovellettava, kun julistetaan sota tai syntyy muu aseellinen selkkaus kahden tai useamman Korkean sopimuspuolen välillä, vaikka joku niistä ei olekaan tunnustanut sotatilaa.

Sopimusta on niinkään sovellettava, kun jonkin Korkean sopimuspuolen alue tai osa siitä on vallattuna, vaikka valtaus ei kohtaakaan sotilaallista vastarintaa.

Jos selkkaukseen joutunut valta ei ole osallinen tähän sopimukseen, pysyvät sopimukseen osalliset vallat kuitenkin keskinäisissä suhteissa sidottuina siihen. Lisäksi ne ovat siihen sidotut sanottuun valtaan nähden, jos tämä hyväksyy sopimuksen määräykset ja soveltaa niitä.

3 artikla.

Kansainvälistä luonnetta vailla olevat selkkaukset.

Kun jonkin Korkean sopimuspuolen alueella syntyy aseellinen selkkaus, jolla ei ole kansainvälistä

luonnetta, kukin selkkaukseen osallisista on velvollinen noudattamaan ainakin seuraavia määräyksiä:

1) Henkilöitä, jotka eivät suoranaisesti ota osaa vihollisuuksiin, heihin lukien aseellisiin voimiin kuuluvat, jotka ovat laskeneet aseensa, sekä ne, jotka ovat joutuneet taistelukyvyttömiksi sairauden, haavoittumisen, pidättämisen tai muun syyn johdosta, on kaikissa olosuhteissa kohdeltava inhimillisesti tekemättä mitään epäsuopeata erottelua rodun, värin, uskonnon tai uskomuksen, sukupuolen, syntyperän tai omaisuuden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella.

Sen takia ovat ja pysyvät, aikaan ja paikkaan katsomatta, mainittujen henkilöiden suhteen kiellettyinä:

a) henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvat loukkaukset, erittäinkin murha kaikissa muodoissaan, silpominen, julmuutta osoittava pitelemine ja kidutus;

b) panttivangiksi ottaminen;

c) henkilökohtaisen arvon loukkaukset, erittäinkin nöyryyttävät ja alentavat kohtelut;

d) tuomiot, joita ei ole antanut sellainen tuomioistuin, jonka toimintaan liittyvät sivistyskansojen välttämättömiksi tunnustamat oikeudelliset takeet, ja teloitukset, jotka pannaan täytäntöön sellaisen tuomioistuimen edeltävättä ratkaisutta.

2) Haavoittuneet ja sairaat on kerättävä ja niitä on hoidettava.

Puolueeton ihmisystävällinen järjestö, sellainen kuin Punaisen Ristin kansainvälinen komitea, saa tarjota palveluksiaan selkkauksen osapuolille.

Selkkauksen osapuolet tekevät toisaalta voitavansa saattaakseen erikoissopimuksin voimaan tämän sopimuksen muut määräykset joko kokonaan tai osittain.

Edellä olevien määräysten soveltamisella ei ole vaikutusta selkkauksen osapuolten oikeudelliseen asemaan.

4 artikla.

Soveltaminen puolueettomien valtain taholta.

Puolueettomien valtain on vastaavasti sovellettava tämän sopimuksen määräyksiä haavoittuneisiin ja sairaisiin sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäseniin, jotka kuuluvat selkkauksen osapuolten aseellisiin voimiin ja on vastaanotettu tai eristetty sanottujen valtain alueille, niin myös kuolleina tavattuihin.

5 artikla.

Soveltamisajan pituus.

Suojeltuihin henkilöihin, jotka ovat joutuneet vastapuolen valtaan, tätä sopimusta on sovellettava heidän lopulliseen kotiuttamiseensa saakka.

6 artikla.

Erikoissopimukset.

Lukuun ottamatta sopimuksia, jotka on nimenomaan edellytetty 10, 15, 23, 28, 31, 36, 37 ja 52

artiklassa, Korkeat sopimuspuolet saavat tehdä muita erikoissopimuksia kaikista kysymyksistä, jotka niiden mielestä soveltuvat erikseen järjesteltäviksi. Erikoissopimuksella ei voida loukata haavoittuneille ja sairaille sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille tämän sopimuksen mukaan kuuluvaa asemaa eikä supistaa siinä heille suotuja oikeuksia.

Haavoittuneet ja sairaat sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet pysyvät sanotuista erikoissopimuksista johtuviin etuihin osallisina niin kauan kuin tätä sopimusta on heihin sovellettava, mikäli mainituissa tai lisäksi tehdyissä sopimuksissa ei ole nimenomaan toisin määrätty tai jokin selkkauksen osapuoli heidän suhteensa ryhdy edullisempiin toimenpiteisiin.

7 artikla.

Oikeuksien luovuttamattomuus.

Haavoittuneet ja sairaat sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet eivät missään tapauksessa voi osittainkaan luopua niistä oikeuksista, jotka heille on turvattu tässä sopimuksessa tai edellisessä artiklassa tarkoitetussa erikoissopimuksessa, mikäli sellainen on tehty.

8 artikla.

Suojelijavallat

Tätä sopimusta on sovellettava niiden suojelijavaltain yhteisin toimin ja huolehtiessa valvonnasta, joiden tehtävänä on varjella selkkauksen osapuolten etuja. Sitä varten voivat suojelijavallat diplomaattiseen tai konsulinvirkakuntaansa kuuluvien henkilöiden lisäksi määrätä valtuutettuja kansalaistensa tai muiden puolueettomien valtain kansalaisten joukosta. Näiden valtuutettujen tulee olla sen vallan hyväksymiä, jonka valtapiirissä he suorittavat tehtävänsä.

Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman suuressa määrin helpotettava suojelijavaltain edustajien ja valtuutettujen tehtävän täyttämistä.

Suojelijavallan edustajat ja valtuutetut eivät missään tapauksessa saa mennä heille tästä sopimuksesta johtuvaa tehtävää ulommaksi; heidän on varsinkin otettava huomioon, mitä sen vallan turvallisuus, jonka valtapiirissä he suorittavat tehtävänsä, ehdottoman välttämättömästi vaatii. Ainoastaan pakottavien sotilaallisten syiden vaatiessa voidaan heidän toimintaansa poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti rajoittaa.

9 artikla.

Punaisen Ristin kansainvälisen komitean toiminta.

Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sitä ihmisystävällistä toimintaa, johon Punaisen Ristin kansainvälinen komitea tai muu puolueeton ihmisystävällinen järjestö selkkauksen osapuolten siihen suostuessa ryhtyy suojellakseen haavoittuneita ja sairaita sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäseniä ja antaakseen heille apuaan.

10 artikla.

Suojelijavallan sijaiset.

Korkeat sopimuspuolet saavat milloin tahansa sopia, että tämän sopimuksen mukaan suojelijavallalle kuuluvat tehtävät uskotaan kansainväliselle järjestölle, joka pystyy täysin takaamaan niiden puolueettoman ja tehokkaan täyttämisen.

Jos haavoittuneet ja sairaat tai lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenet syystä tai toisesta eivät saa tai eivät enää saa etua suojelijavallan tai 1 kappaleen mukaisesti sen tehtävien suorittajaksi määrätyn järjestön toiminnasta, on pidättäjävalta velvollinen pyytämään puolueetonta valtiota tai sanotunlaista järjestöä ottamaan huolehtiakseen tehtävistä, jotka tämän sopimuksen mukaan kuuluvat selkkauksen osapuolten määräämälle suojelijavallalle.

Ellei suojelua voida täten turvata, on pidättäjävalta velvollinen pyytämään ihmisystävällistä kansainvälistä järjestöä, kuten Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa, ottamaan huolehtiakseen tämän sopimuksen mukaan suojelijavalloille kuuluvista tehtävistä tai vastaanottamaan, tässä artikkelissa määrätyn edellytyksin, sellaisen järjestön tarjoamat palvelukset.

Jokaisen puolueettoman vallan tai jokaisen järjestön, joka on edellä mainitussa tarkoituksessa vastaanottanut asianomaisen vallan pyynnön tai itse tarjonnut palveluksiaan, tulee toiminnassaan olla tietoinen vastuustaan sitä selkkauksen osapuolta kohtaan, josta riippuvaisia tämän sopimuksen suojelemat henkilöt ovat, ja sen tulee esittää riittävät takeet pystyvyydestään kysymyksessä olevaan tehtävään ja sen tasapuoliseen täyttämiseen.

Edellä olevista määräyksistä ei voida poiketa sellaisten valtojen keskeisin erikoissopimuksin, joista toisen neuvotteluvapaus on, vaikkapa vain ohimenevästi, toista valtaa tai sen liittolaista kohtaan rajoitettu sotatapahtumien johdosta, varsinkin milloin sen alue tai olennainen osa siitä on vallattu.

Tässä sopimuksessa oleva maininta suojelijavallasta tarkoittaa myös järjestöjä, jotka tässä artikkelissa tarkoitettussa merkityksessä astuvat sen sijaan.

11 artikla.

Sovittelumenettely.

Erimielisyyden selvittämiseksi tarjoavat suojelijavallat hyviä palveluksiaan aina kun ne katsovat sen tarkoituksenmukaiseksi suojeltujen henkilöiden edun kannalta, erittäinkin milloin selkkauksen osapuolet ovat erimielisiä tämän sopimuksen soveltamisesta ja tulkinnasta.

Tässä tarkoituksessa kukin suojelijavalloista voi, selkkauksen osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan, ehdottaa osapuolille heidän edustajiensa ja erityisesti niiden viranomaisten kokousta, joille huolenpito haavoittuneista ja sairaista sekä lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenistä kuuluu, kokouspaikan saattaessa olla puolueettomallakin, soveliaasti valitulla alueella. Selkkauksen osapuolet ovat velvolliset ottamaan varteen niille tässä kohden tehdyt ehdotukset. Suojelijavallat voivat selkkauksen osapuolen suostumuksin tarvittaessa ehdottaa puolueettomaan valtaan kuuluvan tai Punaisen Ristin kansainvälisen komitean valtuuttaman henkilön kutsumista ottamaan osaa kokoukseen.

II luku.

Haavoittuneista ja sairaista.

12 artikla.

Suojelu, kohtelu ja hoito.

Aseellisissa voimissa palvelevia ja muita seuraavassa artikkelissa mainittuja henkilöitä, jotka ovat haavoittuneita tai sairaita, on pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava kaikissa olosuhteissa.

Heitä on sen selkkauksen osapuolen, jonka vallassa he ovat, kohdeltava ja hoidettava inhimillisesti

tekemättä mitään epäsuopeata erottelua sukupuolen, rodun, kansallisuuden, uskonnon, poliittisten mielipiteiden tai muun niihin verrattavan tunnusmerkin perusteella. Ovat jyrkästi kielletyt kaikki heidän henkeensä tai henkilöönsä kohdistuvat loukkaukset ja, muiden muassa, heidän surmaamisensa ja sukupuuttoon hävittämisenä, heidän alistamisensa kidutukseen, heihin kohdistuvien biologisten kokeiden suorittaminen, heidän jättämisenä vakain tuumin lääkinnöllisettä avutta tai hoidotta tai heidän saattamisensa alttiiksi varta vasten luoduille tartunnan vaaroille.

Vain pakottavista lääkinnöllisistä syistä voidaan jollekulle antaa hoidon saamisen järjestyksessä etusija.

Naisia on kohdeltava kaikella heidän sukupuolensa mukaisella huomaavaisuudella.

Selkkauksen osapuolen, joka joutuu jättämään haavoittuneita tai sairaita vastapuolelleen, on heidän mukanaan jätettävä, mikäli sotilaalliset vaatimukset sen sallivat, osa lääkintähenkilökuntaansa ja -varusteitaan heidän hoitonsa avustamiseksi.

13 artikla.

Suojellut henkilöt.

Tätä sopimusta on sovellettava haavoittuneisiin ja sairaisiin, jotka kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

1) selkkauksen osapuolen aseellisissa joukoissa palvelevat sekä ne, jotka palvelevat sanottujen aseellisten voimien osana olevissa miliisijoukoissa tai vapaaehtoisjoukoissa;

2) henkilöt, jotka palvelevat muissa jollekin selkkauksen osapuolista kuuluvissa ja oman alueensa, vaikka se olisi vallattukin, ulko- tai sisäpuolella toimivissa miliisi- tai vapaaehtoisjoukoissa, järjestettyjen vastarintaliikkeiden joukot niihin luettuina, mikäli nämä miliisi- ja vapaaehtoisjoukot, sanotut vastarintaliikkeet mukaan lukien, täyttävät seuraavat ehdot:

a) niillä on johtajana alaisistaan vastuussa oleva henkilö;

b) niillä on määrätty ja välimatkan päästä erotettavissa oleva tunnusmerkki;

c) ne kantavat aseitaan avoimesti;

d) ne mukautuvat sotatoimissaan sodan lakeihin ja tapoihin.

3) sellaisissa säännöllisissä aseellisissa voimissa palvelevat, jotka osoittavat kuuliaisuutta hallitukselle tai vallanpitäjälle, jota pidättäjävalta ei ole tunnustanut;

4) aseellisia voimia seuraavat ja niihin suoranaisesti kuulumattomat henkilöt, kuten sotilaslentokoneiden miehistöön luettavat siviilihenkilöt, sotakirjeenvaihtajat, tarvikkeiden hankkijat, työyksiköissä tai aseellisten voimien hyvinvoinnista huolehtivissa palveluskunnissa palvelevat, edellyttäen että he ovat saaneet siihen luvan niiltä aseellisilta voimilta, joita he seuraavat;

5) ne, jotka palvelevat kauppalaivaston miehistöissä, heihin lukien laivanpäälliköt, luotsit ja oppilaat, ja selkkauksen osapuolten siviililentokoneiden miehistöt, elleivät puheena olevat henkilöt saa osakseen edullisempaa kohtelua muiden kansainvälisen oikeuden määräysten perusteella;

6) valtaamattoman alueen väestö, joka vihollisen lähestyessä tarttuu omasta aloitteestaan aseisiin taistellakseen maahan tunkeutuvia joukkoja vastaan ja ennättämättä järjestäytyä säännöllisiksi

aseellisiksi joukoiksi, edellyttäen että aseiden kantaminen tapahtuu avoimesti sekä noudattaen sodan lakeja ja tapoja.

14 artikla.

Asema.

Huomioon ottaen edellisen artiklan määräykset ovat sodankävijän haavoittuneet ja sairaat, jotka ovat joutuneet vastapuolen valtaan, sotavankeja ja heihin on sovellettava sotavankeja koskevia kansainvälisen oikeuden sääntöjä.

15 artikla.

Haavoittuneiden etsiminen. Evakuointi.

Jokaisena ajankohtana ja erittäinkin taistelukosketuksen jälkeen on selkkauksen osapuolten viivytyksettä ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin haavoittuneiden ja sairaiden etsimiseksi ja kokoamiseksi, heidän suojelemiseksi ryöstännältä ja pahoinpitelyltä sekä tarpeellisen hoidon turvaamiseksi heille, niin myös kuolleiden etsimiseksi ja heidän ruumiittensa ryöstämisen ehkäisemiseksi.

Aina milloin olosuhteet sen sallivat, on sovittava aselevosta, tulen keskeyttämisestä tai paikallisista järjestelyistä, jotta taistelukentälle jääneet haavoittuneet voitaisiin korjata pois, vaihtaa tai kuljettaa.

Niinikään voivat selkkauksen osapuolet tehdä keskinäisiä paikallisia sopimuksia evakuoidakseen tai vaihtaakseen haavoittuneet ja sairaat vyöhykkeeltä, joka on piiritetty tai jonka yhteydet on katkaistu, sekä turvatakseen lääkintä- ja uskonnolliselle henkilökunnalle ynnä lääkintävarusteille kauttakulun sanotulle vyöhykkeelle.

16 artikla.

Tietojen luetteloiminen ja edelleen toimittaminen.

Selkkauksen osapuolten on mahdollisimman lyhyessä ajassa merkittävä luetteloon kaikki sellaiset seikat, jotka ovat omiaan yksilöimään sen valtaan joutuneet vastapuolen haavoittuneet, sairaat ja kuolleet. Näiden tietojen tulee mikäli mahdollista sisältää:

- a) maininta vallasta, josta he ovat riippuvaisia;
- b) matrikkeli-(kantakortti-)numero;
- c) sukunimi;
- d) etunimi tai -nimet;
- e) syntymäaika;
- f) muut tiedot, jotka näkyvät henkilökortista tai tuntolevystä;
- g) vangiksi joutumisen tai kuoleman aika ja paikka;
- h) haavoja, sairautta tai kuoleman syytä koskevat tiedot.

Edellä mainitut tiedot on mahdollisimman lyhyessä ajassa toimitettava Genèvessä 12 päivänä

elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 122 artiklassa tarkoitetulle tiedonantotoimistolle, jonka on suojeluvallan ja sotavankien keskustoimiston välityksellä toimitettava ne edelleen sille vallalle, josta sanotut henkilöt ovat riippuvaisia.

Selkkauksen osapuolten on laadittava ja edellisessä kappaleessa mainituin tavoin toisilleen toimitettava kuolintodistukset tai asianmukaisesti oikeiksi vahvistetut kuolleiden luettelot. Niiden on niinkään kerättävä ja sanotun toimiston välityksellä toisilleen toimitettava kaksinkertaisten tuntolevyjen toiset puoliskot, testamentit ja muut asiakirjat, jotka ovat tärkeitä kuolleiden perheelle, rahamäärät sekä yleensä kaikki kuolleilta tavatut esineet, joilla on sisäistä tai tunnearvoa. Nämä esineet samoin kuin ne, joiden haltijaa ei ole voitu selvittää, on lähetettävä sinetöidyissä paketeissa liitteinään ilmoitus kaikista kuolleen haltijan henkilöllisyyden selvittämiseksi tarpeellisista seikoista sekä täydellinen luettelo paketin sisällöstä.

17 artikla.

Kuolleita koskevia määräyksiä.

Selkkauksen osapuolten on pidettävä huolta siitä, että ennen kuolleiden hautaamista tai polttamista, mikä on toimitettava yksilöllisesti sikäli kuin olosuhteet sen suinkin sallivat, suoritetaan huolellinen ja mikäli mahdollista lääkinnöllinen ruumiiden tarkastus kuoleman toteamiseksi, henkilöllisyyden selvittämiseksi sekä näitä seikkoja koskevan kertomuksen varalta. Kaksinkertaisen tuntolevyn puolisko sekä itse tuntolevy, jos kysymys on yksinkertaisesta levystä, on jätettävä ruumiiseen.

Ruumiit voidaan polttaa vain pakottavien terveydellisten syiden niin vaatiessa taikka kuolleen henkilön uskonnosta johtuvista syistä. Milloin polttaminen tapahtuu, on seikkaperäinen maininta, joka käsittää myös polttamisen syy, tehtävä siitä kuolintodistukseen tai oikeaksi vahvistettuun kuolleiden luetteloon.

Selkkauksen osapuolten on lisäksi huolehdittava siitä, että kuolleet saavat kunniallisen hautauksen, mikäli mahdollista heidän uskontonsa mukaisin menoin, että heidän hautojaan kunnioitetaan ja ne järjestetään kuolleiden kansallisuuden mukaan toistensa yhteyteen sekä että hautoja pidetään asianmukaisessa kunnossa ja siten merkittyinä, että ne voidaan aina löytää. Tätä varten ja vihollisuuksien alkaessa niiden on virallisesti järjestettävä hautavirasto silmällä pitäen ruumiiden mahdollista kaivamista maasta, vainajien henkilöllisyyden selvittämisen turvaamista hautapaikan sijainnista riippumatta sekä ruumiiden mahdollista palauttamista kotimaahan. Nämä määräykset soveltuvat myös tuhkaan, jota hautaviraston on säilytettävä kunnes kotimaa on ilmoittanut niistä viimeisistä toimenpiteistä, joihin se haluaa tässä kohden ryhtyä.

Niin pian kuin olosuhteet sallivat ja viimeistään vihollisuuksien päättyessä näiden hautavirastojen on 16 artiklan toisessa kappaleessa mainitun tiedonantotoimiston välityksellä vaihdettava keskenään luetteloita, jotka osoittavat hautojen tarkan sijainnin ja miten ne on merkitty sekä sisältävät niihin haudattuja kuolleita koskevia tietoja.

18 artikla.

Väestön osuus.

Sotilasviranomaisen voi vedota asujainten ihmisystävyyteen kehoittaakseen näitä hänen valvontansa alaisina vapaaehtoisesti keräämään ja hoitamaan haavoittuneita ja sairaita, jolloin hän myöntää niille, jotka ovat noudattaneet vetoamusta, heidän tarvitsemansa suojelun ja helpotukset. Jos alue joutuu tai jälleen joutuu vastapuolen valvontaan, tämän on pidettävä suojelu ja helpotukset voimassa näihin henkilöihin nähden.

Sotilasviranomaisen on oikeutettava asujaimet ja avustusyhdistykset, sellaisillakin alueilla, joihin on tunkeuduttu tai jotka on vallattu, omasta aloitteestaan keräämään ja hoitamaan haavoittuneita tai sairaita mihin kansallisuuteen nämä kuulunevatkin. Siviiliväestön on pidettävä haavoittuneita ja sairaita loukkaamattomina sekä erittäinkin oltava tekemättä heitä kohtaan minkäänlaista väkivaltaa.

Ketään ei saa milloinkaan ahdistaa tai tuomita sen johdosta, että hän on antanut apuaan haavoittuneille tai sairaille.

Tämän artiklan määräykset eivät vapauta valtaajavaltaa sille kuuluvista velvoituksista haavoittuneiden ja sairaiden lääkinnälliseen ja moraaliseen huoltoon.

III luku.

Lääkintämuodostelmista ja -laitoksista.

19 artikla.

Suojelu.

Lääkintähuollon kiinteisiin laitoksiin ja liikkuviin lääkintämuodostelmiin ei saa missään olosuhteissa kohdistaa hyökkäystä, vaan selkkauksen osapuolten tulee niitä jokaisena ajankohtana pitää loukkaamattomina ja suojella. Jos ne joutuvat vastapuolen käsiin, niiden on saatava jatkaa toimintaansa mikäli tämä valta ei itse turvaa näissä laitoksissa ja muodostelmissa olevien haavoittuneiden ja sairaiden tarpeellista hoitoa.

Asianomaisten viranomaisten on huolehdittava siitä, että edellä mainitut lääkitäilaitokset ja -muodostelmat mahdollisuuden mukaan sijoitetaan sillä tavoin, että sotilaallisiin kohteisiin ehkä kohdistetut hyökkäykset eivät saata näitä lääkitäilaitoksia ja -muodostelmia vaaraan.

20 artikla.

Sairaala-alusten suojele.

Sairaala-aluksiin, joilla on oikeus Genèveissä 12 päivänä elokuuta 1949 merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikoutuneiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen mukaiseen suojaan, ei saa kohdistaa hyökkäystä maalta käsin.

21 artikla.

Laitosten ja muodostelmien suojan lakkaaminen.

Lääkitäihuollon kiinteiden laitosten ja liikkuvien lääkitäihuodostelmien osaksi tuleva suoja saattaa lakata vain, jos niitä on käytetty, ihmisystävällisestä tehtävästään poikkeavasti, vihollista vahingoittaviin toimiin. Kuitenkin lakkaa suoja vasta sitten kun on annettu varoitus asettamalla jokaisessa soveltuvassa tapauksessa kohtuullinen määräaika ja se on jätetty varteen ottamatta.

22 artikla.

Seikat, joiden johdosta suoja ei lakkaa.

Sellaisina tekoina, joiden johdosta lääkitäihuodostelmain tai -laitosten osaksi 19 artiklan mukaan tuleva suoja menetettäisiin, ei ole pidettävä:

1) että muodostelman tai laitoksen henkilökunta on aseistettu ja käyttää aseitaan puolustaakseen

itseään taikka haavoittuneita tai sairaita;

2) että muodostelmaa tai laitosta, aseistettujen sairaanhoitajien puuttuessa, suojaa vartiomiehistö tai saattue;

3) että näistä muodostelmista ja laitoksista tavataan haavoittuneilta ja sairailta otettuja käsiaseita ja ampumatarvikkeita, joita ei ole vielä luovutettu asianomaiselle viranomaiselle;

4) että muodostelmassa tai laitoksessa on eläinlääkintähenkilökuntaa tai -varusteita kuulumatta siihen olennaisena osana;

5) että muodostelmien ja laitosten tai niiden henkilökunnan ihmisystävällinen toiminta on ulotettu siviilihaavoittuneisiin tai -sairaisiin.

23 artikla.

Lääkintävyöhykkeet ja -paikkakunnat.

Rauhan ajasta alkaen voivat Korkeat sopimuspuolet ja vihollisuuksien alettua selkkauksen osapuolet perustaa alueilleen ja, tarpeen vaatiessa, vallatuille alueille lääkintävyöhykkeitä ja -paikkakuntia siten järjestettyinä, että niillä voidaan saattaa sodan seurauksilta suojaan haavoittuneet ja sairaat sekä henkilökunta, jonka tehtäviin kuuluu näiden vyöhykkeiden ja paikkakuntien järjestäminen ja hallinto sekä niihin koottujen henkilöiden hoito.

Selkkauksen alkaessa tai kestäessä asianomaiset osapuolet voivat tehdä keskenään sopimuksia perustamiensa vyöhykkeiden ja paikkakuntien tunnustamisesta. Siinä tarkoituksessa ne voivat saattaa voimaan tähän sopimukseen liitetyn sopimusluonnoksen määräykset tekemällä niihin mahdollisesti tarpeellisiksi havaitsemiaan muutoksia.

Suojelijavaltoja ja Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa kehoitetaan tarjoamaan hyviä palveluksiaan näiden lääkintävyöhykkeiden ja -paikkakuntien perustamiseksi ja tunnustamiseksi.

IV luku.

Henkilökunnasta.

24 artikla.

Vakinaisen henkilökunnan suojele.

Lääkintähenkilökuntaa, jonka yksinomaisena tehtävänä on haavoittuneiden ja sairaiden etsiminen, kerääminen, kuljettaminen tai hoitaminen taikka tautien ehkäiseminen, henkilökuntaa, jonka yksinomaisena tehtävänä on lääkintämuodostelmien ja -laitosten hallinto sekä aseellisten voimien kenttäpappeja on pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava kaikissa olosuhteissa.

25 artikla.

Tilapäisen henkilökunnan suojele.

Sotilaita, jotka on erityisesti koulutettu käytettäväksi tarvittaessa sairaanhoitajina tai apulaispaarinkantajina etsittäessä, kerättäessä, kuljettaessa tai hoidettaessa haavoittuneita tai sairaita, on niinkään pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava, jos he suorittavat näitä tehtäviä joutuessaan kosketukseen vihollisen kanssa tai sen valtaan.

26 artikla.

Avustusyhdistysten henkilökunta.

Punaisen Ristin kansallisten yhdistysten sekä muiden vapaaehtoisten avustusyhdistysten, jotka ovat maansa hallituksen tunnustamia ja laillistamia, henkilökunnat ovat, mikäli niitä käytetään samanlaisiin tehtäviin kuin 24 artiklassa tarkoitettua henkilökuntaa, edellyttäen että näiden yhdistysten henkilökunnat ovat sotalakien ja sotilaallisten ohjesääntöjen alaiset.

Niiden yhdistysten nimet, jotka joku Korkeista sopimuspuolista on oikeuttanut sen vastuulla antamaan apua armeijainsa säännölliselle lääkintähuollolle, sopimuspuolen on ilmoitettava toiselle joko rauhan aikana taikka vihollisuuksien alkaessa tai kestäessä, joka tapauksessa kuitenkin ennen kuin yhdistyksen antaman avun tehokas hyväksikäyttö on alkanut.

27 artikla.

Puolueettomien maiden yhdistykset.

Puolueettoman maan tunnustama yhdistys voi tarjota henkilökuntansa tai lääkintämuodostelmiensa apua selkkauksen osapuolelle ainoastaan maansa hallituksen suostumuksin ja selkkauksen asianomaisen osapuolen luvalla. Tämä henkilökunta ja nämä muodostelmat on asetettava tämän selkkaukseen osallisen vallan valvontaan.

Puolueettoman maan hallituksen on ilmoitettava suostumuksestaan sen valtion vastapuolelle, joka vastaanottaa avun. Selkkauksen osapuoli, joka on vastaanottanut avun, on velvollinen ennen tämän käyttämistä ilmoittamaan siitä vastapuolelleen.

Missään olosuhteissa ei tätä apua ole pidettävä sekaantumisenä selkkaukseen.

Sen henkilökunnan jäsenet, jota ensimmäisessä kappaleessa tarkoitetaan, on asianmukaisesti varustettava 40 artiklassa tarkoitetuilla henkilökorteilla ennen kuin he jättävät sen puolueettoman maan, johon he kuuluvat.

28 artikla.

Henkilökunnan pidättäminen.

Henkilökuntaa, joka on mainittu 24 ja 26 artiklassa, ei saa, jos se on joutunut vastapuolen valtaan, pidättää muutoin kuin mikäli sotavankien terveydentila, hengelliset tarpeet ja lukumäärä sitä vaativat.

Siten pidätettyjä henkilökunnan jäseniä ei katsota sotavangeiksi. Kuitenkin he saavat hyväksyä ainakin kaikki ne edut, jotka johtuvat Genèveissä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen määräyksistä. Heidän on, pidättäjävallan sotalakien ja sotilaallisten ohjesääntöjen puitteissa, sen asianomaisten virastojen määräämisvallan alaisina ja sopusoinnussa sen kanssa, mikä heidän toimensa tunnolliseen täyttämiseen kuuluu, jatkettava lääkinnöllistä ja hengellistä toimintaansa sotavankien, ensisijaisesti niiden hyväksi, jotka kuuluvat samoihin aseellisiin voimiin kuin he itsekin. Lääkinnöllisen tai hengellisen tehtävänsä suorittamista varten he lisäksi saavat osakseen seuraavat edut:

a) He ovat oikeutetut säännöllisin väliajoin käymään sotavankien luona, jotka ovat työkunnissa tai leirin ulkopuolella olevissa sairaaloissa. Pidättäjävallan on tätä varten annettava heidän käytettävikseen tarpeelliset kulkuneuvot.

b) Jokaisessa leirissä korkeimman arvoluokan vanhin sotilaslääkäri on leirin sotilasviranomaisille vastuussa kaikesta, mikä koskee pidätetyn henkilökunnan toimintaa. Tässä tarkoituksessa selkkauksen osapuolet vihollisuuksien alkaessa sopivat heidän lääkintähenkilökuntainsa arvoasteiden keskinäisestä vastaavuudesta, 26 artiklassa tarkoitettujen yhdistysten henkilökunta mukaan luettuna. Kaikissa heidän tehtävänsä kuuluvissa kysymyksissä tämä lääkäri sekä kenttäpapit saavat kääntyä suoraan leirin asianomaisten viranomaisten puoleen. Näiden on myönnettävä heille kaikki tarpeelliset helpotukset näitä kysymyksiä koskevan kirjeenvaihdon suhteen.

c) Vaikka pidätetty henkilökunta onkin oleskeluleirinsä sisäisen kurin alainen, sitä ei voida pakottaa lääkinnölliselle tai uskonnolliselle tehtävälleen vieraaseen työhön.

Vihollisuuksien kestäessä selkkauksen osapuolten on sovittava pidätetyn henkilökunnan mahdollisesta vaihtamisesta ja vahvistettava siinä noudatettava menettely.

Mikään edellä olevista määräyksistä ei vapauta pidättäjävaltaa velvoituksista, mitkä sillä lääkinnällisessä ja hengellisessä suhteessa on sotavankeja kohtaan.

29 artikla.

Tilapäisen henkilökunnan asema.

Henkilökunta, joka on mainittu 25 artiklassa, on vihollisen valtaan jouduttuaan katsottava sotavangiksi, mutta sitä on käytettävä lääkintätehtäviin sikäli kuin tarvetta siihen ilmaantuu.

30 artikla.

Lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan palauttaminen.

Henkilökunnan jäsenet, joiden pidättäminen 28 artiklan nojalla ei ole välttämätöntä, on palautettava selkkauksen osapuolelle, johon he kuuluvat, niin pian kuin tie on avoinna heidän palauttamiselleen ja sotilaalliset vaatimukset sen sallivat.

Heitä ei ole palauttamista odotettaessa katsottava sotavangeiksi. Kuitenkin he saavat hyväksyä ainakin kaikki ne edut, jotka johtuvat Genèvessä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen määräyksistä. Heidän on jatkettava tehtäviensä täyttämistä vastapuolen johdon alaisina ja on heitä ensi sijassa käytettävä hoitamaan sen selkkaukseen osallisen vallan haavoittuneita ja sairaita, johon he itsekin kuuluvat.

Lähtiessään he vievät mukanaan irtaimen tavaran, henkilökohtaiset käyttöesineet, arvoesineet ja kojeet, mikäli ne ovat heidän omiaan.

31 artikla.

Palautettavan henkilökunnan valinta.

Valittaessa henkilökuntaa, jonka palauttamista 30 artiklassa edellytetään, ei huomiota ole kiinnitettävä henkilöiden rotuun, uskontoon tai poliittisiin mielipiteisiin, vaan ensisijaisesti heidän pidättämisenä ajanluvunmukaiseen järjestykseen sekä heidän terveydentilaansa.

Vihollisuuksien alkaessa selkkauksen osapuolet voivat erikoissopimuksin vahvistaa pidätettävän henkilökunnan prosenttiluvun vankien lukumäärän suhteen sekä sen jakautumisen leireittäin.

32 artikla.

Puolueettomien maiden henkilökunnan palauttaminen.

Henkilöitä, jotka on mainittu 27 artiklassa ja jotka ovat joutuneet vastapuolen valtaan, ei voida pidättää.

Jollei toisin ole sovittu, heillä on oikeus palata maahansa tai, ellei se ole mahdollista, sen selkkaukseen osallisen vallan alueelle, jonka palveluksessa he olivat, niin pian kuin tie on avoinna heidän palaamiselleen ja sotilaalliset vaatimukset sen sallivat.

Palauttamista odottaessaan heidän on jatkettava tehtäviensä täyttämistä vastapuolen johdon alaisina; heidät on ensi kädessä määrättävä hoitamaan sen selkkaukseen osallisen vallan haavoittuneita ja sairaita, jonka palveluksessa he olivat.

Lähtiessään he vievät mukanaan irtaimen tavaran, henkilökohtaiset käyttöesineet, arvoesineet, kojeet ja aseet sekä, mikäli mahdollista, heille kuuluvat kulkuneuvot.

Selkkauksen osapuolet turvaavat tälle henkilökunnalle sen ollessa niiden vallassa samanlaiset elatus- ja asumisedut sekä samanlaiset määrärahat ja palkan kuin niiden armeijan vastaavalle henkilökunnalle. Ravinnon tulee joka tapauksessa olla riittävää määrän, laadun ja vaihtelun puolesta niin että se takaa asianomaisille terveydentilan säännöllisen tasapainon.

V luku.

Rakennuksista ja varusteista.

33 artikla.

Rakennukset ja varastot.

Armeijain liikkuvien lääkintämuodostelmien varusteet, kun ne ovat joutuneet vastapuolen valtaan, on jätettävä haavoittuneiden ja sairaiden tarpeisiin käytettäväksi.

Aseellisten voimien kiinteiden lääkintälaitosten rakennukset, varusteet ja varastot pysyvät sotalakien alaisina, mutta niitä ei saa käyttää tarkoituksestaan poikkeavasti niin kauan kuin niitä tarvitaan haavoittuneita ja sairaita varten. Kuitenkin voivat taistelevien armeijain päälliköt pakottavan sotilaallisen tarpeen vaatiessa, käyttää niitä hyväkseen, edellyttäen että ensin on ryhdytty tarpeellisiin toimiin niissä hoitoa saaneiden sairaiden ja haavoittuneiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Varusteita ja varastoja, joita tässä artiklassa tarkoitetaan, ei saa tahallisesti tuhota.

34 artikla.

Avustusyhdistysten omaisuus.

Tämän sopimuksen etuihin osallisten avustusyhdistysten irtainta ja kiinteätä omaisuutta on pidettävä yksityisenä omaisuutena.

Sodan lakien ja tapojen sodankävijöille tunnustamaa oikeutta pakko-ottoon ei saa käyttää muutoin kuin pakottavan tarpeen vaatiessa ja ainoastaan kun ensin on turvattu huolenpito haavoittuneista ja sairaista.

VI luku.

Lääkintäkuljetuksista.

35 artikla.

Suojelu.

Haavoittuneiden ja sairaiden sekä lääkintävarusteiden kuljetuksia on pidettävä loukkaamattomina ja suojeltava samoin kuin liikkuvia lääkintämuodostelmia.

Milloin sellaiset kuljetukset tai kulkuneuvot joutuvat vastapuolen käsiin, ne on katsottava sotalakien alaisiksi ehdoin että se selkkauksen osapuoli, joka on ne vallannut, ottaa joka tapauksessa huolehtiakseen niissä olevista haavoittuneista ja sairaista.

Siviilihenkilökunta ja kaikki pakko-otolla saadut kuljetusvälineet ovat kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen alaiset.

36 artikla.

Lääkintäilma-alukset.

Lääkintäilma-aluksiin, toisin sanoen ilma-aluksiin, joita käytetään yksinomaan haavoittuneiden ja sairaiden siirtämiseen taikka lääkintähenkilökunnan ja -varusteiden kuljetukseen, ei saa kohdistaa hyökkäystä, vaan sodankävijäin on pidettävä niitä loukkaamattomina niiden suorittaessa lentoja korkeuksissa, aikoina ja reiteillä, joista kaikki asianomaiset sodankävijät ovat keskenään erityisesti sopineet.

Niiden on kansallisten värien ohella näkyvästi kannettava 38 artiklassa tarkoitettua tunnusmerkkiä ala-, ylä- ja sivupinnoillaan. Ne on varustettava jokaisella muulla merkillä tai tuntemisvälineellä, joka on vahvistettu sodankävijäin tekemässä sopimuksessa joko vihollisuuksien alkaessa tai niiden kestäessä.

Jollei toisin ole sovittu, on lentäminen vihollisalueen tai vihollisen valtaaman alueen yli kielletty.

Lääkintäilma-alusten on noudatettava jokaista laskeutumiskehoitusta. Siten määrätyn laskeutumisen tapahduttua ilma-alus ja siinä olevat saavat jatkaa lentoaan sitten kun ehkä on toimitettu tarkastus.

Siinä tapauksessa, että vihollisalueelle tai vihollisen valtaamalle alueelle on jouduttu laskeutumaan tahattomasti, haavoittuneet ja sairaat sekä ilma-aluksen miehistö ovat sotavankeja.

Lääkintähenkilökuntaa on kohdeltava 24 ja seuraavien artiklain mukaisesti.

37 artikla.

Lentäminen puolueettoman alueen yli. Maihin siirretyt haavoittuneet ja sairaat.

Selkkauksen osapuolten lääkintäilma-alukset voivat, huomioon ottaen mitä toisessa kappaleessa sanotaan, lentää puolueettomain valtain alueen yli ja laskeutua siellä maahan tai veteen pakkotilanteensa tai poiketukseen sinne. Niiden on etukäteen puolueettomille valloille ilmoitettava kulustaan näiden alueen kautta sekä noudatettava jokaista kehoitusta laskeutua maahan tai veteen. Ne ovat suojassa hyökkäyksiltä vain lentäessään korkeuksissa, aikoina ja reiteillä, joista asianomaisten selkkauksen osapuolten ja puolueettomain valtain kesken on erityisesti sovittu.

Puolueettomat vallat voivat kuitenkin asettaa ehtoja ja rajoituksia niiden lääkintäilma-alusten noudatettaviksi, jotka aikovat lentää niiden alueen yli tai laskeutua siellä maihin. Täten ehkä määrättyjä ehtoja ja rajoituksia on sovellettava yhtäläisesti kaikkiin selkkauksen osapuoliin.

Paikallisen viranomaisen suostumuksella lääkintäilma-aluksesta puolueettomalle alueelle maihin siirrettyjä haavoittuneita ja sairaita on, jollei puolueettoman vallan ja selkkauksen osapuolten kesken ole toisin sovittu, puolueettoman vallan säilytettävä, milloin kansainvälinen oikeus niin vaatii, siten etteivät he voi uudelleen ottaa osaa sotatoimiin. Heidän majoittamisestaan ja eristämisestään aiheutuvat kustannukset on sen vallan kärsittävä, josta haavoittuneet ja sairaat ovat riippuvaisia.

VII luku.

Tunnusmerkistä.

38 artikla.

Sopimusmerkki.

Kunnioituksen osoittamiseksi Sveitsille pidetään armeijain lääkintähuollon tunnuksena ja merkinä liittovaltion värit keskenään vaihtamalla muodostettua heraldista merkkiä, valkeapohjoista punaista ristiä.

Kuitenkin on niiden maiden osalta, jotka jo nykyisin käyttävät punaisen ristin sijasta tunnusmerkkinä punaista puolikuuta taikka punaista leijonaa ja aurinkoa valkoisella pohjalla, nämä tunnukset niinkään hyväksyttävä tätä sopimusta vastaaviksi.

39 artikla.

Merkin käyttö.

Asianomaisen sotilaspäällystön valvonnan alaisena merkki on pantava näkyviin lippuihin, käsivarsinauhoihin ja kaikkiin lääkintähuollon varusteisiin.

40 artikla.

Lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan henkilöllisyystodisteet.

Niiden, jotka kuuluvat 24 artiklassa sekä 26 ja 27 artiklassa tarkoitettuun henkilökuntaan, tulee vasemmassa käsivarressaan kantaa sotilasviranomaisen antamaa ja leimaamaa vedenkestävää käsivarsinauhaa, jossa on tunnusmerkki.

Tähän henkilökuntaan kuuluvien tulee niin ikään kantaa, paitsi

16 artiklassa tarkoitettua tuntolevyä, erityistä henkilökorttia, johon tunnusmerkki on pantu. Henkilökortin tulee olla vedenkestävä ja mittasuhteiltaan sellainen että se mahtuu taskuun. Sen tulee olla laadittu kansalliskielellä ja sisältää maininta ainakin asianomaisen henkilön suku- ja etunimestä, syntymäajasta, arvosta ja matrikkeli-(kantakortti-)numerosta, ja siitä tulee ilmetä, minkä aseman perusteella hänellä on oikeus tämän sopimuksen mukaiseen suojaan. Kortissa tulee olla sen haltijan valokuva sekä lisäksi joko hänen allekirjoituksensa tai hänen sormenjälkensä tai molemmat. Siihen tulee olla lyötynä sotilasviranomaisen koholeima.

Henkilökortin tulee olla yhtäläinen kunkin armeijan keskuudessa ja mikäli mahdollista samankaltainen Korkeitten sopimuspuolten armeijoissa. Selkkauksen osapuolet voivat käyttää esikuvana tähän sopimukseen esimerkkinä liitettyä mallia. Niiden on vihollisuuksien alkaessa toisilleen ilmoitettava käyttämänsä malli. Kunkin henkilökortti on mikäli mahdollista, laadittava ainakin kahtena kappaleena, joista kotimaavalta säilyttää yhtä.

Missään tapauksessa älköön edellä mainittuun henkilökuntaan kuuluvalla riistettäkö hänen virkamerkkejään tai henkilökorttiaan taikka oikeutta käsivarsinauhan kantamiseen. Katoamisen tapahtuessa hänellä on oikeus saada kaksoiskappale kortista ja sijaisarvomerkkit.

41 artikla.

Tilapäisen henkilökunnan henkilöllisyystodisteet.

Niiden, jotka kuuluvat 25 artiklassa mainittuun henkilökuntaan, on ainoastaan lääkintätehtäviä suorittaessaan, kannettava käsivarsinauhaa, jossa tunnusmerkki on keskellä pienoiskoossa ja jonka sotilasviranomaisen on antanut ja leimannut.

Henkilöllisyyspapereissa, joita tähän henkilökuntaan kuuluvat kantavat, tulee olla mainittuna haltijan saama lääkintäkoulutus, hänen tehtäviensä tilapäislaatu sekä hänellä oleva oikeus käsivarsinauhan kantamiseen.

42 artikla.

Muodostelmien ja laitosten merkitseminen.

Tämän sopimuksen mukaisen tunnuslipun saakoot nostaa ainoastaan sellaiset lääkintämuodostelmat ja -laitokset, jotka siinä määrätään pidettäväksi loukkaamattomina, ja vain sotilasviranomaisen suostumuksin.

Liikkuvilla muodostelmissa ja kiinteissä laitoksissa voidaan sen rinnalla panna näkyviin sen selkkaukseen osallisen vallan kansallinen lippu, jonka alainen muodostelma tai laitos on.

Kuitenkin saavat vihollisen valtaan joutuneet muodostelmat nostaa vain sopimuslipun.

Selkkauksen osapuolet ryhtyvät, mikäli sotilaalliset vaatimukset sen sallivat, tarpeellisiin toimenpiteisiin tehdäkseen vihollisen maa-, ilma- ja merivoimille selvästi näkyviksi lääkintämuodostelmien ja -laitosten tunnusmerkit ja siten poistaakseen jokaisen hyökkäystoiminnan mahdollisuuden.

43 artikla.

Puolueettomien muodostelmien merkitseminen.

Puolueettomien maiden lääkintämuodostelmat, jotka 27 artiklassa mainituin edellytyksin ovat saaneet oikeuden tarjota palveluksiaan sodankävijälle, tulee sopimuslipun rinnalla nostaa tämän sodankävijän kansallinen lippu, jos tämä käyttää sille 42 artiklan mukaan tarjoutuvaa mahdollisuutta.

Ellei asianomainen sotilasviranomaisen toisin määrää, ne voivat kaikissa oloissa nostaa oman kansallisen lippunsa vastapuolen valtaan jouduttuaankin.

44 artikla.

Merkin käytön rajoituksia. Poikkeuksia.

Valkeapohjaisen punaisen ristin merkkiä sekä sanoja "Punainen Risti" ja "Genèven Risti" ei saa, mikäli kysymys ei ole tämän artiklan seuraavissa kappaleissa mainituista poikkeuksista, rauhan tai sodan aikana käyttää muutoin kuin osoittamaan ja suojaamaan lääkintämuodostelmia ja -laitoksia, henkilökuntaa ja varusteita, joita tämä sopimus ja muut kansainväliset saman alan sopimukset

suojaavat. Sama koskee 38 artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettuja tunnusmerkkejä, mikäli kysymys on niistä käytävistä maista. Punaisen Ristin kansalliset yhdistykset ja muut 26 artiklassa tarkoitettut yhdistykset saavat ainoastaan tämän kappaleen määräysten puitteissa käyttää tämän sopimuksen mukaiseen suojaan oikeuttavaa tunnusmerkkiä.

Lisäksi saavat Punaisen Ristin, (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) kansalliset yhdistykset rauhan aikana kansallisen lainsäädännön mukaisesti käyttää Punaisen Ristin nimeä ja tunnusmerkkiä muun toimintansa yhteydessä, joka on sopusoinnussa Punaisen Ristin kansainvälisissä kokouksissa vahvistettujen periaatteiden kanssa. Milloin tällainen toiminta jatkuu sodan aikana, merkin käytön tulee tapahtua sellaisissa olosuhteissa, ettei voida katsoa sen tarkoittavan suoda tämän sopimuksen mukaista suoja; merkki on oleva suhteellisen pienikokoinen eikä sitä saa panna käsivarsinauhaan tai ulkokattoon.

Punaisen Ristin kansainvälisillä järjestöillä ja niiden asianmukaisesti laillistetulla henkilökunnalla on oikeus aina käyttää valkeapohjaista punaisen ristin merkkiä.

Poikkeuksellisesti, kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja jonkin Punaisen Ristin (Punaisen Puolikuun, Punaisen Leijonan ja Auringon) kansallisen yhdistyksen nimenomaisin suostumuksin sopimusmerkkiä saadaan käyttää rauhan aikana niiden kulkuneuvojen merkitsemiseen, joita käytetään sairaskuljetukseen taikka sellaisten apuasemien paikan osoittamiseen, jotka ovat varatut yksinomaan haavoittuneiden tai sairaiden maksutonta hoitoa varten.

VIII luku.

Sopimuksen täytäntöönpano.

45 artikla.

Täytäntöönpanon yksityiskohdat ja ennalta arvaamattomat tapaukset.

Kunkin selkkaukseen osallisen vallan on ylipäällikkönsä välityksellä pidettävä huolta edellä olevien artiklain täytäntöönpanon yksityiskohdista sekä ennalta arvaamattomien tapausten järjestämisestä tämän sopimuksen yleisten periaatteiden mukaisesti.

46 artikla.

Kostotoimenpiteiden kieltö.

Tämän sopimuksen suojelempiin haavoittuneisiin, sairaisiin, henkilökuntiin, rakennuksiin tai varusteisiin kohdistetut kostotoimenpiteet ovat kielletyt.

47 artikla.

Sopimuksen levittäminen.

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat asianomaisissa maissansa levittämään mahdollisimman laajalti, sekä rauhan että sodan aikana, tämän sopimuksen tekstiä ja erittäinkin liittämään sen opiskelun sotilas- ja, mikäli mahdollista, siviilikoulutuksen ohjelmiin, niin että sen periaatteet tulisivat koko väestön, varsinkin taistelevien aseellisten voimien, lääkintähenkilökunnan ja kenttäpappien tuntemiksi.

48 artikla.

Käännökset.

Korkeitten sopimuspuolten on ilmoitettava toisilleen Sveitsin liittoneuvoston ja vihollisuuksien aikana suojelijavaltain välityksellä tämän sopimuksen viralliset käännökset sekä sen soveltamiseksi antamansa lait ja määräykset.

IX luku.

Väärinkäytösten ja rikosten rankaiseminen.

49 artikla.

Rangaistusseuraamukset. I. Yleistä.

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin teon luonnetta vastaavien rangaistusseuraamusten säätämiseksi henkilöille, jotka tekevät tai käskyvät toisen tekemään jonkin sellaisen törkeän rikoksen tätä sopimusta vastaan kuin seuraavassa artiklassa määritellään.

Jokainen sopimuspuoli on velvollinen etsiskelemään henkilöitä, joita syytetään siitä, että he ovat tehneet tai käskeneet toisen tekemään jonkin sanotunlaisista törkeistä rikoksista, ja sen on saatettava heidät omien tuomioistuintensa tutkittaviksi, mikä heidän kansallisuutensa lieneekin. Se voi myöskin, jos se niin mielummin tahtoo, sen omaan lainsäädäntöön sisältyvien määräysten mukaisesti luovuttaa heidät tuomittaviksi toiselle asianomaiselle sopimuspuolelle, mikäli tällä sopimuspuolella on esitettävänä riittävän raskauttavia seikkoja syytettyä vastaan.

Kunkin sopimuspuolen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin saadakseen lakkaamaan muut tämän sopimuksen vastaiset teot kuin ne, joita seuraavassa artiklassa olevan määritelmän mukaisesti on pidettävä törkeinä.

Syytetyt saavat joka tapauksessa osakseen sellaiset oikeudenkäynnin ja vapaan puolustuksen takeet, jotka eivät ole vähäisempiä kuin ne, joita tarkoitetaan Genèveissä 12 päivänä elokuuta 1949 sotavankien kohtelusta tehdyn sopimuksen 105 ja seuraavissa artikloissa.

50 artikla.

II. Törkeät rikokset.

Edellisessä artiklassa tarkoitettuja törkeitä rikoksia ovat ne, joihin sisältyy jokin seuraavista teoista, mikäli kuin se kohdistuu tällä sopimuksella suojeltuun henkilöön tai omaisuuteen: tahallinen surmaaminen, kidutus tai epäinhimillinen kohtelu, biologiset kokeilut siihen luettuina, tahallinen suuren kärsimyksen aiheuttaminen tai törkeä ruumiilliseen koskemattomuuteen tai terveyteen kohdistuva loukkaus, omaisuuden hävittäminen ja anastaminen, joka ei ole sotilaallisen välttämättömyyden kannalta perusteltu ja on toteutettu suuressa mittakaavassa laittomasti ja mielivaltaisesti.

51 artikla.

III. Sopimuspuolten vastuu.

Mikään Korkeista sopimuspuolista ei voi vapauttaa itseään tai toista sopimuspuolta vastuusta, johon se tai toinen sopimuspuoli on joutunut edellisessä artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta.

52 artikla.

Tutkintamenettely.

Selkkauksen osapuolen pyynnöstä on asianomaisten osapuolten määrämällä tavalla toimitettava tutkinta kaikista väitetyistä tämän sopimuksen loukkauksista.

Jos tutkinnassa noudatettavasta menettelystä ei päästä yksimielisyyteen, osapuolten on yhteisesti valittava välimies, joka ratkaisee, mitä menettelyä on noudatettava.

Sitten kun loukkaus on todettu, selkkauksen osapuolten on tehtävä siitä loppu ja tukahdutettava se mahdollisimman pikaisesti.

53 artikla.

Merkin väärinkäyttö.

Tunnuksen tai nimityksen "Punainen Risti" tai "Genèven Risti" sekä jokaisen niitä jäljittelevän merkin tai nimityksen käyttö on oleva aina ja riippumatta siitä, mikä on käytön tarkoitus tai minä ajankohtana siihen on ryhdytty, kielletty yksityisiltä sekä, yhteisöiltä ja liikkeiltä, niin hyvin julkis- kuin yksityisoikeudellisilta, mikäli niillä ei ole siihen oikeutta tämän sopimuksen nojalla.

Sen arvonannon johdosta, mikä on osoitettu Sveitsille omaksumalla liittovaltion värit päinvastaiseen järjestykseen asetettuina, ja ottaen huomioon sekaannuksen, mikä saattaa syntyä Sveitsin vaakunan ja tämän sopimuksen mukaisen erottavan tunnusmerkin välillä, Sveitsin valaliiton vaakunan ja jokaisen sitä jäljittelevän merkin käyttö tavara- tai kauppamerkinä tai sellaisen merkin osana, joko kaupallisten rehellisyysvaatimusten vastaisesti taikka tavalla, joka on omiaan loukkaamaan sveitsiläisten kansallistunnetta, on oleva aina kielletty yksityisiltä, yhteisöiltä ja liikkeiltä.

Kuitenkin voivat Korkeat sopimuspuolet, jotka eivät ole olleet osallisia Genèveissä 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehtyyn sopimukseen, myöntää ensimmäisessä artiklassa tarkoitettujen tunnusten, nimitysten ja merkkien aikaisemmille käyttäjille tämän sopimuksen voimaantulosta laskettavan kolmen vuoden määräajan sellaisesta käytöstä luopumiseksi, jolloin on edellytettävä, että tämän ajan kuluessa käyttö ei saa sodan aikana ilmetä siten kuin tarkoitettaisiin sen kautta suoda tämän sopimuksen mukainen suoja.

Tämän artiklan ensimmäisessä kappaleessa lausuttu kielto soveltuu niinkään, aikaisempien käyttäjien saavuttamiin oikeuksiin vaikuttamatta, 38 artiklan toisessa kappaleessa tarkoitettuihin tunnuksiin ja nimityksiin.

54 artikla.

Väärinkäytösten ehkäiseminen.

Korkeitten sopimuspuolten, joiden lainsäädäntö on tällä hetkellä riittämätön, on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta 53 artiklassa tarkoitettut väärinkäytökset voitaisiin jokaisena ajankohtana ehkäistä ja tukahduttaa.

Loppumääräyksiä.

55 artikla.

Kielet.

Tämä sopimus on laadittu ranskaksi ja englanniksi. Molemmat kielet ovat yhtä todistusvoimaiset.

Sveitsin liittoneuvosto laadituttaa sopimuksesta viralliset käännökset venäjän- ja espanjankielille.

56 artikla.

Allekirjoittaminen.

Tämä sopimus, jonka päivämäärä on tämä päivä, voidaan 12 päivään helmikuuta 1950 mennessä allekirjoittaa niiden valtojen nimessä, jotka olivat edustettuina Genèvessä 21 päivänä huhtikuuta 1949 avatussa konferenssissa, samoin kuin myös sanotussa konferenssissa edustamatta olleiden valtojen nimissä, mikäli ne ovat osallisia maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta vuosina 1864, 1906 ja 1929 tehtyihin Genèveen sopimuksiin.

57 artikla.

Ratifiointi.

Tämä sopimus on ratifioitava niin pian kuin mahdollista ja ratifioimiskirjat talletettava Berniin.

Kunkin ratifioimiskirjan tallettamisesta laaditaan pöytäkirja, josta Sveitsin liittoneuvosto toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille niille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus annettu.

58 artikla.

Voimaantulo.

Tämä sopimus tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun vähintään kaksi ratifioimiskirjaa on talletettu.

Sen jälkeen sopimus tulee kunkin Korkean sopimuspuolen osalta voimaan kuuden kuukauden kuluttua sen ratifioimiskirjan tallettamisesta.

59 artikla.

Suhde aikaisempiin sopimuksiin.

Tämä sopimus korvaa Korkeitten sopimuspuolten välisissä suhteissa 22 päivänä elokuuta 1864, 6 päivänä heinäkuuta 1906 ja 27 päivänä heinäkuuta 1929 tehdyt sopimukset.

60 artikla.

Sopimukseen yhtyminen.

Tähän sopimukseen voi sen voimaantulopäivän jälkeen yhtyä jokainen valta, jonka nimessä sitä ei ole allekirjoitettu.

61 artikla.

Yhtymisilmoitukset.

Yhtymiset on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle ja ne tulevat voimaan kuuden kuukauden kuluttua niiden vastaanottamisesta.

Sveitsin liittoneuvoston on tiedoitettava yhtymisestä kaikille valloille, joiden nimissä sopimus on allekirjoitettu tai yhtymisilmoitus tehty.

62 artikla.

Välitön voimaantulo.

Tilanteet, joita tarkoitetaan 2 ja 3 artiklassa, saattavat välittömästi voimaan ratifioimiset ja yhtymiset, joita koskevan tallettamisen tai ilmoituksen selkkauksen osapuoli on tehnyt ennen vihollisuuksien tai valtauksen alkamista tai sen jälkeen. Selkkauksen osapuolilta saapuneista ratifioimisista ja yhtymisistä on Sveitsin liittoneuvoston tiedoitettava kaikkein nopeinta tietä käyttäen.

63 artikla.

Irtisanominen.

Kukin Korkeista sopimuspuolista saattaa irtisanoa tämän sopimuksen.

Irtisanominen on kirjallisesti ilmoitettava Sveitsin liittoneuvostolle. Tämän on tiedoitettava irtisanomisesta kaikkien Korkeitten sopimuspuolten hallituksille.

Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua sen ilmoittamisesta Sveitsin liittoneuvostolle. Kuitenkaan ei irtisanomisella, josta on tehty ilmoitus irtisanovan vallan ollessa osallisena selkkaukseen, ole mitään vaikutusta niin kauan kuin rauhaa ei ole tehty eikä missään tapauksessa niin kauan kuin tämän sopimuksen suojelemien henkilöiden vapauttamista ja kotiuttamista koskevat toimenpiteet ovat loppuun suorittamatta.

Irtisanominen on voimassa ainoastaan irtisanovan vallan suhteen. Sillä ei ole mitään vaikutusta velvoituksiin, joiden täyttämiseen selkkauksen osapuolet ovat sidotut kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden nojalla sellaisina kuin ne ilmenevät sivistyskansojen kesken muodostuneesta käytännöstä, inhimillisyyden laeista ja julkisen omantunnon vaatimuksista.

64 artikla.

Rekisteröiminen Yhdistyneissä Kansakunnissa.

Sveitsin liittoneuvosto rekisteröittää tämän sopimuksen Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristössä. Niinikään Sveitsin liittoneuvosto ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristölle kaikista sen vastaanottamista ratifioimisista, yhtymisistä ja irtisanomisista, jotka koskevat tätä sopimusta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, talletettuaan kukin valtuutuksensa, ovat merkinneet allekirjoituksensa tähän sopimukseen.

Tehty Genèveissä 12 päivänä elokuuta 1949 ranskan- ja englanninkielillä. Alkuperäinen kappale on talletettava Sveitsin valaliiton arkistoon. Sveitsin liittoneuvosto lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen sopimuksesta kullekin allekirjoittajavaltiolle sekä niille valtioille, jotka myöhemmin yhtyvät sopimukseen.

Liite I. Luonnos sopimukseksi lääkintävyöhykkeistä ja -paikkakunnista.

1 artikla.

Lääkintävyöhykkeet on tarkoin varattava niille henkilöille, joita tarkoitetaan Genèveissä 12 päivänä

elokuuta 1949 maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta tehdyn sopimuksen 23 artiklassa, sekä henkilökunnalle, jonka tehtävänä on näiden vyöhykkeiden ja paikkakuntien järjestäminen ja hallinto ynnä hoidon antaminen niihin kootuille henkilöille.

Kuitenkin on henkilöillä, joilla on pysyväinen asuinpaikka näiden vyöhykkeiden piirissä, oikeus oleskella siellä.

2 artikla.

Henkilöt, jotka mistä syystä tahansa ovat lääkintävyöhykkeellä, eivät saa vyöhykkeen sisä- tai ulkopuolellakaan ryhtyä mihinkään työhön, joka on suoranaudessa yhteydessä sotatoimiin tai sotatarviketuotantoon.

3 artikla.

Lääkintävyöhykkeen perustanut valta on velvollinen ryhtymään kaikkiin soveliaisiin toimenpiteisiin estääkseen pääsyn sinne kaikilta henkilöiltä, joilla ei ole oikeutta tulla sinne tai olla siellä.

4 artikla.

Lääkintävyöhykkeiden tulee olla seuraavien ehtojen mukaisia:

- a) ne saavat muodostaa vain vähäisen osan sen vallan valvonnassa olevasta alueesta, joka on ne perustanut;
- b) niiden asukasmäärän tulee olla vähäinen verrattuna siihen kuinka monta henkilöä sinne voidaan sijoittaa;
- c) niiden tulee sijaita kaukana eikä niissä saa olla mitään sotilaallista kohdetta tai tärkeätä teollisuus- tai hallintolaitosta;
- d) niitä ei saa sijoittaa seutuihin, joilla kaiken todennäköisyyden mukaan saattaa olla merkitystä sotatoimien suorittamiselle.

5 artikla.

Lääkintävyöhykkeet ovat seuraavien velvoitusten alaiset:

- a) liikenneyhteyksiä ja kulkuvälineitä, joita sellaisilla vyöhykkeillä saattaa olla, ei saa käyttää sotilashenkilöiden tai sotatarvikkeiden siirtoon tai näiden pelkkään kauttakulkuunkaan;
- d) niitä ei missään tapauksessa saa puolustaa sotilaallisesti.

6 artikla.

Lääkintävyöhykkeet on merkittävä käyttämällä punaisia ristejä (punaisia puolikuuta, punaisia leijonia ja aurinkoja) valkopohjalla sekä vyöhykkeen ympärysrajoilla että rakennuksissa.

Öisin ne voidaan merkitä myös soveliaain valaistuslaittein.

7 artikla.

Kunkin vallan on rauhan aikana tai vihollisuuksien alkaessa annettava kaikille Korkeille sopimuspuolille tiedoksi luettelo niistä lääkintävyöhykkeistä, jotka on perustettu sen valvonnassa

olevalle alueelle. Sen on ilmoitettava jokaisesta uudesta vyöhykkeestä, joka on perustettu selkkauksen aikana.

Niin pian kuin vastapuoli on saanut mainitunlaisen ilmoituksen, vyöhyke on katsottava asianmukaisessa järjestyksessä perustetuksi.

Jos vastapuoli kuitenkin on sitä mieltä, että jotakin tässä sopimuksessa määrättyä ehtoa ei ilmeisestikään ole täytetty, se voi kieltäytyä tunnustamasta vyöhykettä ilmoittamalla kieltäytymisestään sille osapuolelle, jonka alainen vyöhyke on, tai jättää tunnustuksensa 8 artiklassa mainitun tarkastuksen järjestämisestä riippuvaksi.

8 artikla.

Jokainen valta, joka on tunnustanut yhden tai useampia vastapuolen perustamia lääkintävyöhykkeitä, on oikeutettu pyytämään, että yksi tai useammat erikoiskomissiot tarkastavat, täyttävätkö vyöhykkeet tässä sopimuksessa mainitut ehdot ja velvoitukset.

Tätä varten on erikoiskomissioiden jäsenillä oleva joka hetki vapaa pääsy eri vyöhykkeille ja he voivat viipyä niissä pysyväisestikin. Heille on suotava kaikki helpotukset, jotta he voisivat suorittaa tarkastustehtävänsä.

9 artikla.

Siinä tapauksessa, että erikoiskomissiot toteaisivat seikkoja, jotka näyttävät tämän sopimuksen määräysten vastaisilta, niiden on viipymättä siitä ilmoitettava sille vallalle, jonka alainen vyöhyke on, ja asetettava tälle viiden päivän määräaika oikaisun aikaansaamista varten; niiden on myös asiasta tiedoitettava sille vallalle, joka on tunnustanut vyöhykkeen.

Jos tämän määräajan päättyessä se valta, jonka alainen vyöhyke on, ei ole menetellyt sille annetun ilmoituksen mukaisesti, vastapuoli voi selittää vapautuneensa tästä sopimuksesta sanotun vyöhykkeen suhteen.

10 artikla.

Valta, joka on perustanut yhden tai useampia lääkintävyöhykkeitä tai -paikkakuntia, sekä sen vastapuoli, jolle niiden olemassaolosta on ilmoitettu nimittävät tai antavat puolueettomien valtain nimittää henkilöt, jotka voidaan valita 8 ja 9 artiklassa mainittujen erikoiskomissioiden jäseniksi.

11 artikla.

Lääkintävyöhykkeisiin ei saa missään olosuhteissa kohdistaa hyökkäystä, vaan selkkauksen osapuolten on niitä aina suojeltava ja pidettävä loukkaamattomina.

12 artikla.

Kun jokin alue on vallattu, siellä olevia lääkintävyöhykkeitä on jatkuvasti pidettävä loukkaamattomina ja käytettävä tarkoitukseensa.

Valtaajavalta voi kuitenkin muuttaa niiden käyttötarkoitusta ehdolla, että kaikkiin toimenpiteisiin on ryhdytty niihin koottujen henkilöiden turvallisuuden takaamiseksi.

13 artikla.

Tätä sopimusta on sovellettava myös paikkakuntiin, jotka asianomaiset vallat ovat määränneet

palvelemaan samaa tarkoitusta kuin lääkintävyöhykkeet.

Liite II

HENKILÖKORTTI armeijan lääkintä- ja uskonnollisen henkilökunnan jäsenille

(jätetty tästä pois)